

IZ PERSONALNOG ARHIVA MDC-a: mr. sc. MARIJA ŠERCER

IM 39 (1-4) 2008.

IZ DOKUMENTACIJSKIH FONDOVA MDC-a
FROM MDC'S DOCUMENTATION HOLDINGS

JOZEFINA DAUTBEGOVIĆ □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

JOZEFINA DAUTBEGOVIĆ: Pozdrav iz doma gospođe Marije Šercer, gdje razgovaramo za Personalni arhiv Muzejskoga dokumentacijskog centra. Kad biste se sami predstavljali, što biste najprije rekli o sebi?

MARIJA ŠERCER: Najprije bih spomenula svoje roditelje i svoje mjesto odrastanja, a to je bila Subotica. Istina, rođena sam u Zagrebu, što je bila zasluga moga oca, koji je izgubio prvog sina pa je inzistirao da mama rađa na odjelu prof. Dursta u Petrovoj. Inače, odrastanje u krugu obitelji bilo je sasvim normalno. To je bila građanska obitelj. Otac je bio liječnik, specijalist za očne bolesti, i vodio je Očni odjel Gradske bolnice u Subotici. Majka mi je bila domaćica. Zahvaljujući tome što je bila Mađarica, od nje sam naučila mađarski jezik. Prenijela je na mene svoju toplinu i određeni način razmišljanja. Možda je čak i njezin način vođenja kuhinje i kućanstva imao nacionalno, mađarsko obilježje. Osnovnu sam školu završila u Subotici.

Naravno, s početkom Drugoga svjetskog rata dosta se toga promijenilo. Došla je mađarska okupacijska vojska, jasno da je i nastava u školi bila na mađarskom jeziku. Međutim, kad danas razmišljam o tome, shvaćam da je moj otac bio izuzetan. Iako je osnovana Bunjevačka gimnazija, on je sestru i mene dao u mađarsku školu jer je u njoj i nastavno osoblje i sve ostalo bilo na višoj razini. Tako sam prvi razred gimnazije završila još za vrijeme rata. Nakon 1944. počelo je opet novo razdoblje, puno poremećaja: ruska okupacija i mnogi šokovi koje smo doživljavali. Zatim različite manifestacije za Trst i za oslobođenje pojedinih gradova. Dobro se sjećam oslobođenja Beograda 20. listopada 1944. Ponovno smo morali masovno ići na miting s kojekakvim parolama koje samo nakon toga ostavljali po raznim ulicama. No i to je vrijeme nekako završilo.

Onda je došla 1948. godina, koja je bila dosta pogubna za mene. Dva puta sam imala upalu porebrice i uspjela sam dobiti tuberkulozu, tako da sam s tom bolešću odležala šest mjeseci na Golniku. To je bilo presudno za moje daljnje školovanje. U obitelji se počelo razmišljati što dalje. Donesena je odluka da nakon mature upišem neki lakši studij, nešto što neće biti osobito zahtjevno.

I tako je odlučeno da idem u Zagreb studirati povijest umjetnosti. Maturirala sam 1951. i došla sam u Zagreb na upis. Uspjela sam položiti prijamni ispit. Međutim, profesor Gamulin spojio je našu grupu s grupom povijesti, sa željom da svojim studentima povijesti umjetnosti osigura radno mjesto. Zajedno s dijelom svojih kolega završila sam taj dvopredmetni smjer povijesti i povijesti umjetnosti. Otežan mi je studij i on je dulje trajao, ali mislim da mi je to koristilo. Kad sam 1957. diplomirala, vratila sam se u Suboticu očekujući da će me ondje primiti u službu i da ću dobiti nekakvo radno mjesto. Međutim, jasno – nigdje ništa.

Po preporuci jednoga svog profesora počela sam proučavati Službene novine i otkrila sam da škola u Ivancu traži profesora povijesti. Prijavila sam se i doista su me primili. To je bilo posebno iskustvo. Zapravo, nešto čega se s radošću sjećam jer je bilo posebno, djeca su bila osobita. Tada sam se prvi put susrela s kajkavštinom u njezinu punom bogatstvu jer su se tu govorili različiti dijalekti. To nije bila obična kajkavština već ona iz okolice Varaždina. Uglavnom to živ čovjek, odnosno ja kao štokavka, nisam mogla razumjeti, ali su mi neki pojedinci bili izuzetno dragi. Sjećam se učenika Stjepana Šambara, koji je dolazio po zemljopisne karte, pa mi je cijelo vrijeme nešto pričao, a ja sam samo kimala glavom jer nisam znala o čemu govori. Evo, ti mali nesporazumi pratili su me u mojim počecima. Onda je uslijedila tatina smrt 1959. godine.

Trebalo je odlučiti što dalje, pa smo se doselili u Zagreb. Moja je sestra u to doba već završila medicinu i bila je zaposlena u Rijeci. Htjeli smo se nekako približiti i biti na okupu. Ovdje bih spomenula svog strica prof. dr. Antu Šercera, koji nas je primio u svoju kuću i osigurao nam dom. Tada je trebalo naći i zaposlenje. I opet sam imala sreću da je Muzej Srba u Hrvatskoj raspisao natječaj za mjesto kustosa. Javila su se tri kandidata, i nekim sam čudom upravo ja uspjela dobiti to mjesto. Dobila sam na obradu zbirku oružja; tako je počelo moje bavljenje oružjem. Bila je to Zbirka Desnica, koja se nekad nalazila u Islamu Grčkom. Vladan Desnica prodao je zbirku zbog nekih materijalnih razloga, a to je bio dosta zanimljiv materijal. Usput sam preuzela dio arhivske građe obitelji Desnica. Unutar te zbirke bila je vrlo zanimljiva korespondencija sudionika Bosansko-hercegovačkog ustanka 1875. g. S obzirom na to da sam odrasla u Vojvodini, u kojoj smo svi znali ćirilicu, s tim pismom nisam imala problema. Obavila sam latiničku transkripciju pisama, a dr. Hajrudin Ćurić, jedan od suradnika povjesničara, obradio je i objavio cijelu tu korespondenciju.

Muzej Srba u Hrvatskoj pripojen je 1963. g. Povijesnome muzeju Hrvatske. Tako je započeo zajednički život s kolektivom u kojemu nas, moram priznati, nisu primili s baš velikom radošću.

Evo - to je prva faza moje djelatnosti.

sl.1. Marija Šercer u svom domu, 2002.

sl.2.-3. Svečanost dodjele magisterija, 1975.

J. D.: Koje ste poslove radili u Hrvatskome povijesnome muzeju?

M. Š.: S obzirom na to da smo došli kao nekakav "višak", dali su mi zbirke koje nikome nisu bile potrebne a nazivale su se zbirkama dnevnog života. Bile su dosta nesređene i neinventirane, zapravo je to bilo nekakvo svaštarenje. Pokušala sam pronaći i prikupiti sve predmete koji su bili na različitim mjestima u muzejskoj palači, koja je tada bila dosta zapuštena. Zapravo, u tom poslu nisam našla sebe. Na svu sreću, došao je jedan dopis. Mađarsko Ministarstvo za kulturu raspisalo je natječaj za muzeologa koji bi htio otići na usavršavanje u Mađarsku. Prijavila sam se s obzirom na znanje mađarskog jezika. I tako sam 1966. godine otišla u Mađarsku, najprije na tri mjeseca, pa su mi onda produljili na još tri mjeseca. Obišla sam, tako reći, sve poznatije mađarske muzeje. Jasno je da mi je baza bila Mađarski nacionalni muzej u Budimpešti. Mislim da je taj boravak u Mađarskoj bio važan dio mog stručnog sazrijevanja i u pravom smislu riječi stručno usavršavanje. Već sam se tada nekako zblížila s cehovskom građom. Naravno, upoznala sam i zbirku oružja u Mađarskome nacionalnome muzeju. Vidjela sam muzeje u Sopronu, Szombathelyju, Debrecenu, Egeru, Miskolcu, Segedinu i Pečuhu - sve one koji su mi mogli u radu koristiti. Upoznala sam mnoge ljude koji su mi i kasnije ostali prijatelji i veza u struci.

J. D.: Što smatrate svojim najvećim uspjehom?

M. Š.: Pa onda kad sam nastavila... Kad sam se vratila, dr. Hrvoje Matković napustio je Muzej i ostala je slobodna Zbirka oružja. Preuzela sam tu zbirku jer sam i u Muzeju Srba vodila Zbirku oružja. Te su se zbirke spojile i ja sam na njima radila. Istina, uvijek naglašavam da nisam ni sanjala da ću kao povjesničarka umjetnosti voditi Zbirku oružja. Trebalo mi je neko vrijeme da se kao žena prilagodim tome, da se naviknem na te predmete koji sami po sebi izazivaju odbojnost. Međutim, s vremenom sam pronašla ornamentiku te oblikovne i tipološke značajke tih predmeta. I tako sam 1975. uspjela magistrirati. Magisterij smatram svojim dostignućem u stručnom smislu, jer je dio zbirke koji pripada razdoblju baroka dobio "svoje mjesto pod Suncem". Naslov moga magistarskog rada bio je *Umjetnički ukrašeno hladno oružje 17. i 18. stoljeća* u Povijesnom muzeju Hrvatske.

J. D.: To baš nije bilo za žene.

M. Š.: Pa nije bilo baš za žene, ali kad sam već počela, trebalo je i nastaviti. Slijedile su izložbe. Samo jedan dio predmeta bio je inventiran, i to zaslugom prof. Brunšmidta i njegovih nasljednika. S obzirom na to da je materijal većim dijelom bio neinventiran, slijedilo je zapravo inventiranje a usput, jasno, i izložbe. Direktorica mi je dulje vrijeme bila dr. Lelja Dobronić, koja je nastojala da Muzej bude što aktivniji. I onda, kako su se koje zbirke obradile, tako su prolazile katalošku obradu, publiciranje i ulazile u izložbeni prostor. Među prvim izložbama bila je ona općeg naziva *Staro oružje*, a postavljena je u Turističkom društvu. Znam da je nakon toga jedan dio tih predmeta - oružje za udaranje i oružje na motki - bio izložen u Domu JNA. Kada je objavljen katalog zbirke, u Muzeju je priređena jedna veća izložba pod nazivom *Staro oružje na motki*. Za tu izložbu se zainteresirao i dr. Peter Krenn iz Graza, koji je bio voditelj Landeszeughausa, tj. gradačke oružane, i zapravo smo zajednički napravili izbor predmeta za jednu manju izložbu. Ona je nastavljena izložbom jatagana, a potom izložbom *Sablje Povijesnog muzeja Hrvatske*. Sve je izložbe pratio katalog na njemačkom jeziku.

J. D.: Te su izložbe imale međunarodno značenje.

M. Š.: Da. Pogotovo je važna izložba priređena 1982./83., u povodu 300. obljetnice turske opsade Beča 1683. g. Dr. Peter Krajacich, ravnatelj muzeja u Željeznom (Eisenstadt) tražio je da se postavi izložba koja bi imala, kako ste vi rekli, međunarodno značenje. Ona je bila postavljena u Dvorcu Schlaining. Naravno, oružju su pridodani i grafički listovi. To je bila lijepa izložba i smatram da je dobila krasan katalog, koji je austrijski likovni umjetnik opremio na europski način. Mogu reći da mi se taj katalog čini najboljim od svih mojih kataloga toga vremena. Naši su katalogi zapravo bili bez posebnoga likovnog rješenja, a rađeni su vrlo skromnim sredstvima. Kad danas vidim naše nove kataloge koje izdaje Hrvatski povijesni muzej, moj muzej, čini mi se da možda osjećam malo zavisti. To ovako tiho kažem.

sl.4. Izlet u Hrvatsko zagorje s Hrvatskim povijesnim muzejem, 1974.

sl.5. Simpozij ICOMOS-a u Hrvatskome povijesnom muzeju, 1988.

J. D.: Jeste li surađivali s mađarskim muzejima?

M. Š.: S mađarskim muzejima, nismo... zapravo, jesmo! Jedan jedini put, i to s Vojnim muzejom u Mađarskoj. Oni su 1986. imali izložbu o oslobođenju Budima. Zanimljivo je da oni u fundusu nemaju baš previše turskog oružja. Je li ono prebačeno u Beč ili možda u Karlsruhe, ili u ono vrijeme nije bilo za njih zanimljivo - ne znam. Uglavnom, mi smo došli s našim turskim oružjem kao dodatkom koji im je upravo bio potreban. Surađivali smo samo jedanput, ali je to bila vrlo lijepa kolegijalna suradnja.

J. D.: Je li bilo kakvih promašaja u vašem radu?

M. Š.: Bilo ih je, dapače. U vrijeme kad sam počela raditi nije bilo gotovo nikakve literature, osim Praunspergerove knjige *Oružje starih Hrvata*. Ona mi je bila jedina literatura uz, možda, Demmina, kojega sam posuđivala iz Arheološkog muzeja. Uglavnom, literature je bilo vrlo malo. Počela sam prikupljati literaturu i kupovati knjige kad bih bila u Grazu. Tako sam širila svoje horizonte. Normalno, bilo je pogrešnih atribucija, primjerice među sabljama. Znaite, prema tipologiji postoje sablje koje su vrlo slične turskima jer imaju lukovičasto povijenu glavicu i križnicu savijenu u obliku slova S. Međutim, to nisu turske sablje, već jednostavnije i laganije sablje koje su nosili studenti prava, tzv. juratske sablje. Opisane su u mađarskoj literaturi. Kad sam to pročitala u knjizi Ferenc Csillaga, shvatila sam da je kod mene cijela skupina sablji objavljena pod pogrešnim nazivom. Ali, Bože mili, svi smo mi ljudi, pa i griješimo.

J. D.: Tko su vam bili uzori, tko je utjecao na vas?

M. Š.: Naučila sam raditi uz profesora Fedora Moaćanina, bivšeg ravnatelja Muzeja Srba u Hrvatskoj. Bio je vrlo vrijedan i pedantan čovjek koji nije štedio ljude kada bi pogriješili i koji nas je stavljao na kušnju. Jedna od prvih izložbi, na kojoj je prikazana Desničina korespondencija, bila je Obrovački odbor i Bosanski ustanak. To je zapravo bilo ono "kovanje", učenje o tome što znači izložba i kako izabrati najvažnije predmete. Točno tako, "kovanje zanata". Naime, nije dovoljno samo izložiti mnoštvo predmeta. Točno je da možete napraviti izložbu i staviti 350 fotografija, papira, izložaka i ne znam čega a da time zapravo ništa ne kažete. Treba izabrati baš ono pravo, ono što je bitno, a za to morate vrlo dobro poznavati građu i morate znati što želite reći.

J. D.: Koja vam je izložba najdraža?

M. Š.: Najdraža mi je posljednja izložba. Zapravo su mi dragi i Cehovi, izložba koju smo priredili u Muzeju grada Zagreba, zajedno s kolegama iz toga muzeja. Tada sam prvi put surađivala s postavljачem likovnim suradnikom, arhitektom gosp. Olegom Hrčićem.

Svoju posljednju izložbu, *Znamenja vlasti i časti*, postavila sam nakon odlaska u mirovinu. Otvorenje je bilo 16. siječnja 1991., a ja sam od 1. siječnja već bila u mirovini. I za tu sam izložbu imala likovnog suradnika, gosp. Berislava Brajkovića. On je osmislio tu izložbu raspoređujući predmete: činovničke i paradne sablje, razne znakove kao što su žezla i sl. To je bila izložba na kojoj je materijal doista pratio svoju popratnu građu. Na izložbi je bio portret jednoga od Pejačevića i kada smo smještavali magnatski nakit i stavili ga u vitrinu uz sliku - taj je nakit bio identičan onome na portretu a nije pripadao toj osobi.

J. D.: Jeste li imali kakvog sukoba s kolegama?

M. Š.: Uglavnom smo se svi slagali. Možda zvuči pretenciozno, ali iskreno priznajem, nisam nikad imala sukoba sa svojim kolegama. Dolazile su i mlađe kolegice. Kad bi mi trebala kakva pomoć, nikad nije bilo problema. Sve su to osobe koje danas imaju svoju reputaciju, svoje mjesto u struci. Iskreno, ne mogu reći da sam se s nekim baš sukobila. Ako je nečega i bilo, to su bili administrativni ili slični problemi koje možda treba zaboraviti. To je bilo vrijeme koje je donosilo probleme. Znaite, bili su to izbori direktora, razna natezanja i dugotrajne sjednice. Sve su to bile uglavnom ružne stvari na koje ne treba više misliti.

sl.6. Otvaranje izložbe "Stari zagrebački cehovi", Muzej grada Zagreba, 1991.

J. D.: Spominjali ste Lelju Dobronić. Kakva je ona bila direktorica?

M. Š.: Lelja je bila svojevrsan *spiritus movens* - ona je unijela pokret u taj muzej. Možda je katkad bilo i malo previše toga. Međutim, ona je izmislila muzeobus, odlaske u tvornice, odlaske u pojedine škole s tim malim izložbama koje su možda bile na neki način zanimljive. Iskreno rečeno, katkad mi se činilo da je to bilo prisiljavanje ljudi na obvezno razgledanje, a bez njihovih vlastitih pobuda. No, možda je i to imalo nekakav učinak. Ne znam. U svakom slučaju, bila je posebna. Osnovala je Društvo prijatelja muzeja. Imali smo muzičke priredbe na koje su ljudi dolazili i navikavali se dolaziti u prostor našega muzeja. Uredili smo ga da ljepše izgleda, da bude privlačniji. Mislim da je ona mnogo učinila za taj muzej.

J. D.: Jeste li imali teškoća, koji su bili nedostaci u vašem radu?

M. Š.: Nedostajalo je pomoćnih radnika. Ako ste, primjerice, radili s jednim preparatorom koji je "podijeljen" između nas petero-šestero, koji je usput morao obavljati i druge poslove. To čekanje na pomoć usporavalo je naš rad. Teško je inventirati predmet koji je uprljan. Na njemu praktički ne vidite ni natpise. Često vam nešto i promakne pri inventiranju. Sigurna sam da moji kolege koji danas rade na tom oružju nailaze na propuste jer sigurno ima predmeta na kojima mi je promaknuo neki natpis, žig ili kakva pojedinost.

J. D.: Jeste li radili u timovima ili individualno?

M. Š.: Više sam radila individualno, iako sam sudjelovala i na skupnim izložbama. U timovima su pripremane velike izložbe, primjerice *Bitka kod Siska*, *Bitka na Mohačkom polju*, *Ilirski preporod* ili velika izložba *Hrvatski narodni preporod* u Muzeju za umjetnost i obrt, na kojoj sam sudjelovala s cehovskom građom. Iskreno govoreći, više sam voljela rad na samostalnim izložbama. Pri radu na oružju automatski sam se zainteresirala i za zagrebačke oružare i njihovu proizvodnju, pa sam tako došla i do cehova. Ta se građa malo-pomalo prikupila i krenuli smo u jednu zajedničku izložbu pod nazivom *Zagrebački cehovi*. Postavljena je u Muzeju grada Zagreba, u cijelom njihovu ranijem prostoru. Ne znam više koliko je točno bilo soba. Bilo je dobro i pregledno izloženo. Jedino sam imala peh što je to bio siječan 1991. i ubrzo je započeo Domovinski rat. A zbog ratne opasnosti arhivsku i drugu građu trebalo je ranije vratiti vlasnicima da ne bi stradala.

J. D.: Što je u muzejskom poslu najvažnije?

M. Š.: Teško je to reći. Važne su mnoge stvari. To uvijek ovisi o temi, o tome što radite. Recimo, postoje teme za koje morate biti povjesničar. Morate se snalaziti u prikupljanju arhivske građe. Usto morate dobro poznavati i vlastitu građu, morate pratiti kataloge drugih muzeja da biste saznali što oni imaju kako biste se time mogli poslužiti. To je vrlo složen posao i mislim da se on ne može raditi na brzinu. Treba mu dati određeno vrijeme, jer ako se nešto radi na brzinu, neće donijeti željene rezultate.

mr. sc. MARIJA ŠERCER, BIBLIOGRAFIJA OBJAVLJENIH RADOVA

Katalozi zbirki

1. *Staro oružje na motki*, katalog muzejskih zbirki VII, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1972.
2. *Jatagani*, katalog muzejskih zbirki XI, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1975.
3. *Mačevi, bodeži, noževi*, katalog muzejskih zbirki XIV, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1976.
4. *Sablje*, katalog muzejskih zbirki XVIII, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1979.
5. *Zbirka Dragutina Schwarzara*, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1983.

Katalozi izložbi

1. *Alte Schlag-und Stangenwaffen aus Kroatien*, Landeszeughaus, Graz, 1974.
2. *Jatagane aus dem Historischen Museum von Kroatien*, Landeszeughaus, Graz, 1976.
3. *Sabel aus dem Historischen Museum von Kroatien*, Landeszeughaus, Graz, 1981.
4. *Türkische Waffen, Amt der Burgenlandischen Landesregierung - Landesmuseum*, Eisenstadt, 1982.
5. *Tursko oružje*, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1983.
6. *Oružje 16. i 17. stoljeća*, Muzej seljačkih buna, Gornja Stubica, 1987.
7. *Tursko oružje od 16. do kraja 19. stoljeća*, Muzej seljačkih buna, Gornja Stubica, 1988.
8. *Staro oružje od 16. do kraja 19. stoljeća*, Centar za kulturu Senj, Gradski muzej, Senj, 1989.
9. *Stari zagrebački obrti*, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1991.
10. *Znamenja vlasti i časti u Hrvatskoj u 19. stoljeću*, Hrvatski povijesni muzej, Zagreb, 1993.

Vodiči po izložbama

1. *Hladno oružje od 13. do 19. stoljeća*, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1968.
2. *Umjetnički ukrašeno oružje*, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1970.
3. *Jatagani Povijesnog muzeja Hrvatske*, Dvorac Ilok, Ilok, 1977./1978.
4. *Kroz prozore prošlosti*, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1984./1985.
5. *Zbirka oružja Od mužara do puškomitraljeza*, Motovun, 1987.
6. *Stari zagrebački obrti*, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1991.

Znanstveni prilozi

1. *Zagrebačke cehovske tablice*, Iz starog i novog Zagreba, IV, Muzej grada Zagreba, Zagreb, 1968., 155-169.
2. *Cehovska organizacija u Brodu na Savi*, Zbornik Historijskog instituta Slavonije, Slavonski Brod, 1972., 43-62.
3. *Mačevi schiavone Povijesnog muzeja Hrvatske*, Vesnik Vojnog muzeja JNA, 18, Vojni muzej, Beograd, 1972., 95-118.
4. *Naoružanje i vojna oprema u Hrvatskoj u XVI. stoljeću*, Vesnik Vojnog muzeja JNA, 19-20, Vojni muzej, Beograd, 1974., 35-50.
5. *Mač s prikazom legende o Josipu Egipatskom*, Vesnik Vojnog muzeja JNA, 21-22, Vojni muzej, Beograd, 1976., 49-67.
6. *Ikonografska analiza prikaza legende o Josipu Egipatskom na sječivu mača u Povijesnom muzeju Hrvatske*, Zbornik radova I. kongresa Saveza društava povjesničara umjetnosti SFRJ, Ohrid, 1976., 121-126.
7. *Prilog problemu opskrbe oružjem čete u Crnim Potocima*, Posebna izdanja Akademije nauka i umjetnosti BiH, knj. XXX., Odjeljenje društvenih nauka, knj. 4., Sarajevo, 1977., 229-236.
8. *Elaboration on the jatagan collection of the Croatian Museum of History in Zagreb*, International Association of Museums of Arms and Military History, VIII Congress, Warszawa - Krakow, 1978., 231-237.
9. *Oružarska djelatnost karlovačkog slikara Jakoba Šašela*, Zbornik radova II. kongresa Saveza društava povjesničara umjetnosti SFRJ, Celje, 1978., 75-78.
10. *A zágrebi gömbkötőcéh magyar szakkifejzései (Mađarska strukovna terminologija zagrebačkog gumbarskog ceha)*, Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Akadémiai Bizottságának Értesít_je (Saopćenja Vesprenske komisije Mađarske akademije znanosti), II, Veszprém, 1979., 285-288.
11. *Paradne sablje u prvoj polovini 19. stoljeća*, Hrvatski narodni preporod (katalog izložbe), Povijesni muzej Hrvatske, Muzej za umjetnost i obrt, Muzej grada Zagreba, ČEP Delo Ljubljana, OOUR Globus, Zagreb, 1985., 380-382.
12. *Cehovska organizacija u prvoj polovini 19. stoljeća*, Hrvatski narodni preporod, Povijesni muzej Hrvatske, Muzej za umjetnost i obrt, Muzej grada Zagreba, ČEP Delo Ljubljana, OOUR Globus, Zagreb, 1985., 388.
13. *Zbirka starog oružja obitelji Vladana Desnice*, Zadarska revija Narodni list, 4-5, Zadar, 1985., 363-374.
14. *Cehovska pravila gradečkih i kaptolskih djetića (kalfi) 17. stoljeća*, Zagrebački Gradec 1242-1850, Skupština grada Zagreba i Gradsko poglavarstvo, Zagreb, 1992., 149-166.

15. *Cehovi u Hrvatskoj u 17. i 18. stoljeću*, Od svagdana do blagdana - Barok u Hrvatskoj, Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb, 1993., 188-195.
16. *Oružje 17. i 18. stoljeća*, Od svagdana do blagdana - Barok u Hrvatskoj, Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb, 1993., 210-217.
17. *Vojna oprema i naoružanje u vrijeme bojeva kod Siska 1591.-1593., Sisačka bitka 1593.*, Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Institut za suvremenu povijest, Povijesni arhiv Sisak, Zagreb - Sisak, 1994., 243-254.
18. *Povijest Udruge frizera Hrvatske 1904.-1994.*, Udruga frizera, Zagreb, 1994.
19. *Pečatnjaci gradečkih i kaptolskih cehova*, Kaj, časopis za književnost, umjetnost i kulturu, 6, Kajkavsko spravišće, Zagreb, 1994., 31-51.
20. *Pravila djetića varaždinskog Velikog ceha iz 1708. godine*, Kaj, 1-2, Kajkavsko spravišće, Zagreb, 1995., 49-63.
21. *A céhlegények bérei a 17. században* (Plaće djetića u 17. stoljeću, Zagreb, Koprivnica), IV. Nemzetközi Kézművesipartörténeti Szimpózium (IV. međunarodni simpozij o povijesti obrta i rukotvorstva, Veszprem, 9. - 11. rujna 1994., Veszprémska komisija Mađarske akademije znanosti i umjetnosti, Budapest - Veszprém, 1995., 86-91.
1. *Vrč djetića kaptolskog gumbarskog ceha*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XVIII, 3, Muzejsko društvo Hrvatske, Podružnica za Hrvatsku Društva konzervatora Jugoslavije, Zagreb, 1969., 28-30.
2. *Srebrni novci na kundaku puške*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XVIII, 4, Muzejsko društvo Hrvatske, Podružnica za Hrvatsku Društva konzervatora Jugoslavije, Zagreb, 1969., 22-24.
3. *Cehovska organizacija u Brodu*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XVIII, 5, Muzejsko društvo Hrvatske, Podružnica za Hrvatsku Društva konzervatora Jugoslavije, Zagreb, 1969., 22-24.
4. *Adam Baričević i kaptolski obrtnici*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XXI, 2, Muzejsko društvo Hrvatske, Podružnica za Hrvatsku Društva konzervatora Jugoslavije, Zagreb, 1972., 23-25.
5. *Muzeobus i ljetnji dječji dani Povijesnog muzeja Hrvatske*, Umjetnost i dijete, 83, Zagreb, 1982., 44-49.
6. *O kartoteci izlaganog oružja Povijesnog muzeja Hrvatske*, Informatica Museologica, 1-2, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 1983., 31-34.
7. *Izložba "Štajerska - most i bedem" u dvorcu Herberstein kraj Stubenberga*, Informatica Museologica, 1-4, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 1988., 66-68.
8. *Sprovodna kola Stjepana Radića*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XL, 1-4, Muzejsko društvo Hrvatske, Podružnica za Hrvatsku Društva konzervatora Jugoslavije, Zagreb, 1991., 33-34.
9. Dr. Balogh Jolán, Julije Klović u Ugarskoj (prikaz teksta iz Művészettörténeti Értesít), Budapest, 1983., Peristil, XXXII, 3, Zagreb, 1986., 29.
10. *Otkup sablje bana Josipa Jelačića*, Magnum, I, travanj, Zagreb, 1992., 32-33.
11. *Instalaciona sablja bana Josipa Jelačića*, Magnum, 2, svibanj, Zagreb, 1992., 34.
12. *Zbirka oružja Milana pl. Praunspergera u Hrvatskome povijesnome muzeju*, Muzeologija, 32, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 1995., 57-72.
13. *Pazinski kaštel i bune kmetova u XV. i XVI. stoljeću, Oružje Pazinske knežije u XV. i XVI. stoljeću*, Narodno sveučilište Pazin, Muzej grada Pazina, Pazin, 1997., 17-24.
14. *O dokumentima, fotografijama, vjerskim predmetima, posudu i namještaju*, Iz baštine bačkih Hrvata - Bunjevaca, Etnografski muzej, Zagreb, 1998., 49-50.
15. *Između Árpáda i Dušana, ulomci iz pisama dr Ive Šercera (1892.-1959.) upućenih majci 1919.*, Iz baštine bačkih Hrvata - Bunjevaca, Etnografski muzej, Zagreb, 1998., bez pag.
1. *Godišnjak mađarskog narodnog i povijesnog muzeja, Folia archaeologica, XI/1958., XI/1959.*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XI, 4, Muzejsko društvo Hrvatske, Podružnica za Hrvatsku Društva konzervatora Jugoslavije, Zagreb, 1960., 133, 134.
2. *Godišnjak Dérijeva muzeja u Debrecenu 1957., Debrecen, 1958.*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, IX, 4, Muzejsko društvo Hrvatske, Podružnica za Hrvatsku Društva konzervatora Jugoslavije, Zagreb, 1960., 134.
3. *Iz starog i novog Zagreba, III, Zagreb, 1963.*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XIII, 4, Muzejsko društvo Hrvatske, Podružnica za Hrvatsku Društva konzervatora Jugoslavije, Zagreb, 1964., 122-124.
4. *Hladno oružje od 13. do 19. stoljeća u Povijesnom muzeju Hrvatske*, Matica iseljenika Hrvatske, Zagreb, 1968.
5. *Riznica stare Mezopotamije*, Prosvjeta, 574/575, Zagreb, rujan/listopad 1968.
6. *Krešimir Filić, Varaždinski mesarski ceh, Varaždin, 1968.*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XVIII, 2, Muzejsko društvo Hrvatske, Podružnica za Hrvatsku Društva konzervatora Jugoslavije, Zagreb, 1969., 36, 37.
7. *Zbirka oružja u Povijesnom muzeju Hrvatske*, Gospodarski list, 35, Zagreb, 1970.
8. *Izložba oružja u Povijesnom muzeju Hrvatske*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XIX, 5, Muzejsko društvo Hrvatske, Podružnica za Hrvatsku Društva konzervatora Jugoslavije, Zagreb, 1970., 25, 26.

Stručni i muzeološki prilozi

Prilozi u novinama i časopisima

9. *Hrvatsko Zagorje 1-6/1969. i 1-22/1970.*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XX, I, Muzejsko društvo Hrvatske, Podružnica za Hrvatsku Društva konzervatora Jugoslavije, Zagreb, 1971., 38, 39.
10. *Uz jednu vrijednu izložbu u Muzeju za umjetnost i obrt*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XX, 5, Muzejsko društvo Hrvatske, Podružnica za Hrvatsku Društva konzervatora Jugoslavije, Zagreb, 1971., 37.
11. *Šetnja jednom zamišljenom izložbom oružja*, Gospodarski list, 4, Zagreb, 1971.
12. *Muzeobus Povijesnog muzeja Hrvatske*, Končarevac, 286, Zagreb, 1971.
13. *Staro oružje na motki*, Gospodarski list, 21, Zagreb, 1972.
14. *Obrada povijesne građe (o izdavačkoj djelatnosti PMH)*, Vjesnik, Zagreb, 15. travnja 1976.
15. *Slikar Ivan Zaslche* (monografija dr. Marijane Schneider), Vjesnik, Zagreb, 9. srpnja 1976.
16. *Partizana*, Oko, Zagreb, 15. - 29. srpnja 1976.
17. *Tablica zagrebačkog klobučarskog ceha iz 1822. godine*, Oko, Zagreb, 9. - 23. rujna 1976., 2.
18. *Vrč djetića kaptolskoga gumbarskog ceha iz 1717. godine*, Oko, Zagreb, 7. - 21. listopada 1976.
19. *Škrinja stolarskog ceha*, Oko, Zagreb, 30. prosinca 1976. - 13. siječnja 1977.
20. *VIII. kongres Međunarodnog udruženja muzeja oružja i vojne povijesti*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XXVII, 3-4, Savez muzejskih društava Hrvatske, Društvo konzervatora Hrvatske, Zagreb, 1978., 65.
21. *Tečaj etruskologije u Perugi*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XXVIII, 3, Savez muzejskih društava Hrvatske, Društvo konzervatora Hrvatske, Zagreb, 1979., 39.
22. *Izložba oružja u Povijesnom muzeju Hrvatske*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XXVIII, 3, Savez muzejskih društava Hrvatske, Društvo konzervatora Hrvatske, Zagreb, 1979., 40.
23. *Ljudski pristup temi (u povodu izložbe Josipa Vanište)*, Oko, Zagreb, 12. - 26. lipnja 1980., 10.
24. *Genealogije i minijature* (prikaz izložbe portreta u Povijesnom muzeju Hrvatske), Vjesnik, Zagreb, 7. kolovoza 1982.
25. *Tursko oružje u Povijesnom muzeju Hrvatske*, Front, 29, Zagreb, 22. srpnja 1983.
26. *Zbirka Dragutina Schwarza*, Sam svoj majstor, 1, Zagreb, 1984.
27. *Tursko oružje*, dvorac Schlaining, Austrija, 15. svibnja - 10. listopada 1982., Portreti 16.-18. stoljeća u Povijesnom muzeju Hrvatske, Vera Borčić (personalne promjene), Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XXXII, I, Zagreb, 1983.
28. *Otkupi u Povijesnom muzeju Hrvatske, Zbirka oružja Dragutina Schwarza u PMH*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XXXII, 2, Savez muzejskih društava Hrvatske, Društvo konzervatora Hrvatske, zagreb, 1983., 9.
29. *Nove akvizicije, Zagrebački muzeji na Beogradskom sajmu, dr. Marijana Schneider (personalne promjene)*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XXXIII, 1-2, Savez muzejskih društava Hrvatske, Društvo konzervatora Hrvatske, Zagreb, 1984., 4, 13, 15.
30. *Zagrebački muzeji na Beogradskom sajmu*, Vjesnik, Zagreb, veljača 1984.
31. *Slike i predmeti iz muzejskih zbirki*, Vjesnik, Zagreb, travanj 1984.
32. *Tursko oružje od 16. do kraja 19. stoljeća*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XXXVII, 3/4, Savez muzejskih društava Hrvatske, Društvo konzervatora Hrvatske, Zagreb, 1988., 27.
33. *Pet stoljeća zemljopisnih karata Hrvatske*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XXXVII, 3/4, Savez muzejskih društava Hrvatske, Društvo konzervatora Hrvatske, Zagreb, 1988., 27.
34. *In memoriam - Dr. Balogh Jolán (1900.-1988.)*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XXXVIII, 1/2, Hrvatsko muzejsko društvo, Društvo konzervatora Hrvatske, Zagreb, 1989., 28.
35. *Izložba "Stari zagrebački obrti"*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, XL, 1/4, Hrvatsko muzejsko društvo, Društvo konzervatora Hrvatske, Zagreb, 1991., 3-4.
36. *Nit duga šest stoljeća (povijest ceha: tkalci)*, Nit, stručni časopis za tekstil, kožu i odjeću, I, I, Zagreb, 1994., 17-18.
37. *Križevi iz fundusa Hrvatskoga povijesnog muzeja*, Informatica Museologica, 25 (1-4), Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 1994., 91-92.
38. *Oružje prošlosti, uz postav oružja, oklopa i konjske opreme u Posavskome muzeju u Brežicama*, Vjesnik, Zagreb, 21. srpnja 1995.
39. *In memoriam: dr. Gisela Cenner Wilhelmb*, Informatica Museologica, 26 (1-4), Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 1995., 114-115.
40. *Mađarski muzeji, jesen 1995./1*, Informatica Museologica, 27 (1-2), Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 1996., 120-121.
41. *Mađarski muzeji 1996./1, 2, 3, 4*, Informatica Museologica, 27 (3-4), Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 1996., 109-111.

Ostali prilozi

1. *Staro oružje, mali priručnik hladnog i vatrenog oružja prema predmetima zbirke oružja Povijesnog muzeja Hrvatske*, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1971.
2. *Gumbarski djetić*, Modra lasta, Školska knjiga, Zagreb, 1977.

3. *Oružje u prošlosti*, Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb, 1980.
4. *Iz prošlosti zagrebačkih postolara*, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb, 1989.
5. *Martin iz Zagreba* Martin u Zagreb, iz povijesti zagrebačkih cehova (s crtežima Julesa Radilovića), "Zagreb", Samobor, 1990.
6. *Cehovske škrinje*, Radost, god. XLI., 1, Zagreb, 1991.,19.
7. *Cehovski pečatnjaci*, Radost, god. XLI., 2, Zagreb, 1991., 51.
8. *Cehovske tablice*, Radost, god. XLI., 3, Zagreb, 1991.,83.
9. *Cehovski oltari i zastave*, Radost, god. XLI., 4, Zagreb, 1991.,115.
10. *Krojački i gumbarški proizvodi*, Radost, god. XLI., 5, Zagreb, 1991.,147.
11. *Zlatarski, kovački i bravarski proizvodi*, Radost, god. XLI., 6, Zagreb, 1992.
12. *Drvodjelski proizvodi*, Radost, god. XLI., 7, Zagreb, 1992., 211.
13. *Graditeljska djelatnost*, Radost, god. XLI., 8, Zagreb, 1992., 243.
14. *Šegrti*, Radost, god. XLI., 9, Zagreb, 1992., 275.
15. *Kalfe*, Radost, god. XLI., 10, Zagreb, 1992., 307.
16. *Antun Mazek (1836-1920), profesor klasične filologije i dugogodišnji ravnatelj požeške gimnazije*, Encyclopedia Moderna XVII, HAZU, Institut "Ruder Bošković", Zagreb, 1997., 28-32.
17. *Povijesne crtice obitelji Šercer i Mazek; Ivo Padovan, Život i djela Ante Šercera*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 1997., 279-288.
18. *Životno djelo kipara i restauratora Neste Orčića (1929.-1993.)*, Klasje naših ravni, 2, Subotica, 1999., 30-35.
19. *Djelatnost Giovannija Riccija i njegovih pomoćnika na području Hrvatskog primorja*, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, 38, Ministarstvo kulture RH, Konzervatorski odjel Split i Književni krug Split, Split, 1999. - 2000., 179-214.
20. *Nadgrobnna ploča Stjepana II. Frankopana*, Modruški zbornik, 2, Katedra Čakavskoga sabora Modruša, Modruš, 2008., 37-52.
21. *Djela akademskog kipara Neste Orčića*, u: Naco Zelić, Monografija Nesto Orčić, Hrvatska riječ Subotica i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović" Subotica, Subotica, 2007., 21-30.